

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

*Kadir KARATEKİN***
*Ömer Faruk SÖNMEZ****
*Zafer KUŞ*****

ÖZET

İnsan sosyal hayat içinde varlığını etkili bir şekilde devam ettirebilmesi için bir takım sosyal becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu sosyal becerilerden birisi de iletişim becerisidir. Daha küçük yaşlardan itibaren verilecek beceri eğitimi ile öğrencilerimize iletişim becerileri kazandırarak içinde yaşadığı toplumda mutlu, üretken ve etkili bir insan olmasını sağlayabiliriz. Bunun için öğrencilerimizin iletişim becerileri üzerinde etkili olabilecek faktörlerin bilinmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı da ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri üzerinde etkili olan faktörleri ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen "İletişim Becerileri Envanteri" Ankara ve Kırşehir'de bulunan iki ilköğretim okulunun 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 373 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin analizi SPSS 15 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde; betimsel istatistik, ilişkisiz örneklem için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri üzerinde öğrencilerin yaşadıkları ilin, cinsiyetin, okul öncesi eğitimin, anne-baba eğitim durumunun ve sınıf düzeyinin etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin, Türkçe dersinden aldıkları not, okudukları kitap sayısı, günlük kitap okuma süreleri arttıkça iletişim becerileri artarken günlük televizyon izleme ve bilgisayar kullanma süreleri arttıkça iletişim becerileri azalmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlerin derslerde öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri ortamları oluşturmaları, öğrencilerin daha fazla kitap okuması için teşvik edilmesi, çocukların okul öncesi eğitime mümkün olduğunca erken başlatılması ve ebeveynlerin çocuklarının TV ve bilgisayar başında çok fazla zaman geçirmelerine izin verilmemeleri önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İletişim, iletişim becerisi, ilköğretim.

* Bu çalışma 5-7 Mayıs 2011 tarihli 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, El-mek:kadirkaratekin@gmail.com

*** Yrd. Doç. Dr. GOP Eğitim Fakültesi, El-mek:sonmez.omerfaruk@gmail.com

**** Arş.Gör. Dr., Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, El-mek:zaferkus@gmail.com

**INVESTIGATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS
"COMMUNICATION SKILLS
ACCORDING TO SEVERAL VARIABLES**

ABSTRACT

People need to have some social skills to maintain their existence in social life efficiently. One of those social skills is communication skill. With the skill training given at early ages, we can provide our students to be happier, more productive and efficient in the society they live in making them become skillful. For this reason, to know the factors that can be efficient upon our students' communication skills have become more of an issue. The purpose of this study is to reveal the factors that are efficient upon elementary school students' communication skills. In accordance with this purpose, Communication Skills Inventory developed by Ersanli and Balci (1998) was performed to 373 students studying at 6th, 7th and 8th class of two elementary schools in Ankara and Kirsehir provinces. Data analysis was performed using SPSS 15 statistical software. Analysis of the data, descriptive statistics, t-test for unrelated samples one-way analysis of variance (ANOVA) was used. At the end of the study, it has been conferred that the city where students live in, gender, pre-school education, parents' educational background and class level are all efficient upon elementary school students' communication skills. Moreover, whereas students' communication skills upgrade as the mark they took from Turkish lesson, the number of books they read, daily reading time increases, their communication skills downgrade as their daily television watching and using computer period increases. For such purposes; teachers should create learning environments where students can express themselves better in lessons., encourage students to read more books , children's pre-school education should start as early as it may possible and it is proposed to the families not to allow children spending much time on TV and computer.

Key Words: Communication, Communication skill, elementary education.

Giriş

İnsanın doğa ile olan mücadelesi onları hemcinsleri ile birlikte yaşama zorunluluğunu beraberinde getirmiştir (Tolan, 1978). İnsanların bu bir arada yaşama eğilimi onu sosyal bir varlık yapmaktadır. Ancak bir arada yaşama olgusu bazı kişiler için çok kolay gerçekleşebilirken bazı kişiler için çok zorlaşabilir. Bu kişiler toplumda sıkılgan, utangaç, ürkek, tutuk olarak nitelendirilirler. Bu durumda olan bireyler sosyal beceriksizlik durumu ile karşı karşıyadır (Bacanlı, 2008:1,3). Oysaki toplum içinde yaşayan fertler ihtiyaçlarını gidermek, bilgi ve haber almak, toplumun diğer fertleriyle duygularını paylaşmak, dengeli yaşayabilmek için diğer insanlarla iletişim kurmak zorundadır (Ergün, 2009:100). Çünkü iletişim sosyal bir varlık olan insanın toplum içerisindeki fonksiyonunu yerine getirmesini sağlayan önemli bir unsurdur (Yeşiltaş, 2009). İletişimle ilgili literatürde birçok tanım bulunmaktadır. Basit bir ifade ile iletişim; bireyler arasında bilgi, duygu ve düşünce paylaşımıdır. Bu bilgi, duygu ve düşünce paylaşımı kelimeler, işaretler ve bir takım eylemler aracılığı ile yapılan karşılıklı bir süreçtir (İEC, 1998). Bir başka tanıma göre

Turkish Studies

iletişim bilgiyi üretmeyi, aktarmayı ve anlamlandırmayı içeren bir süreçtir (Özkılıç, 2009). Bu sürecin niteliği iletişimi olumlu ya da olumsuz etkileyecektir. Günümüzde iletişimi olumsuz etkileyecek birçok faktör bulunmaktadır. İçinde bulunduğumuz çağ birçok düşünür tarafından endişe, can sıkıntısı, yalnızlık ve iletişimsizlik çağı olarak nitelendirilmektedir. Bu bağlamda insanca var olma ve özgürleşme amacına yönelik etkinlikler dizisi olarak tanımlanabilecek eğitime, önemli görevler düşmektedir (Aydın, 2010). Çünkü her eğitim etkinliği, öğrencilere yeni davranışlar kazandırmayı ve onların davranışlarında istenilen değişiklikler oluşturmayı amaçlar (Tekin, 1980). Bu amaç okullarda öğretmenler aracılığıyla gerçekleştirilir (Akyüz, 1978). Öğretmenler bu davranış değişikliğini meydana getirmek için fikir, bilgi, haber, tutum, duygu ve becerileri öğrencileri ile paylaşır. Bu paylaşma süreci zaten iletişim olarak adlandırılır (Çilenti, 1988). Bundan dolayı Çilenti (1978) öğrenmenin iletişimden ayrı olarak düşünülmemeyeceğini ve iyi bir öğrenmenin iyi bir iletişimin ürünü olduğunu ifade etmektedir (Akt: Tekin, 1980).

Okullarda başlı başına bir iletişim etkinliği olan eğitimin sağlıklı bir biçimde işleyebilmesi öğretmen-öğrenci arasındaki etkili bir iletişimi bağlıdır (Bolat, 1996). Etkili iletişimin yolu ise iletişim becerilerine sahip olmaktan geçer (Özkılıç, 2009). Etkili bir iletişimde tek başına öğretmenin sahip olduğu iletişim becerileri yeterli değildir. Öğrencinin de iletişim becerilerine sahip olması gerekmektedir. Nitekim yeni program bilginin kazanılması yanında beceri öğretimine de önem vermektedir. 1. sınıftan 8. sınıfa kadar öğrencilerde tüm derslerde geliştirilmesi gereken 9 ortak beceri tespit edilmiştir (Ata, 2011). Bu becerilerden birisi de "iletişim becerisi"dir. Çubukçu ve Gültekin (2006) yaptıkları çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere kazandırılması gereken sosyal becerilerin başında en çok puan verdikleri sosyal becerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sosyal beceri büyük ölçüde iletişim becerisine dayanmaktadır.

Tüm ders programlarında olduğu gibi sosyal bilgiler dersi öğretim programında da iletişim becerilerine yer verilmiştir. (MEB (2005) İlköğretim Sosyal Bilgiler programında iletişim becerisini, dinleme, sözlü ya da yazılı olarak kendini ifade etme, tartışma, bağlantı kurma, farklı perspektiften bakma, açık fikirli olma, başkalarının düşünce ve duygularını anlama, farklılıklara saygı duyma, görüşlerini gerekçelendirme ve ortak bir amaç çevresinde toplanma şeklinde sınıflandırmış ve bu alt becerileri öğrencilere kazandırmayı amaçlamıştır. Nitekim Gömleksiz ve Kan (2007) ilköğretim öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda yaptıkları çalışmada yeni sosyal bilgiler programının öğrencilere iletişim becerileri kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Görüldüğü gibi hem toplum hem de okul hayatında öğrencilerin bir takım iletişim becerilerine sahip olması son derece önemlidir. Bu açıdan bakıldığında ilköğretim öğrencilerinin sahip oldukları iletişim becerilerini ve bu beceriler üzerinde etkili olabilecek değişkenleri ortaya koymak önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı da ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri üzerinde etkili olan faktörleri tespit etmektir.

YÖNTEM

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır (Cohen, Manion ve Morrison, 2000). Tarama modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar, 1999; Arlı ve Nazik, 2001). Araştırma konusu, kendi koşulları içinde olduğu gibi açıklanmaya çalışıldığından bu çalışma betimsel modele uygundur (McMillan, 2000).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara ve Kırşehir illerinde öğrenim gören 6.,7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu illerin seçilmesinin temel nedeni, araştırmacıların bu illerde görev yapmasıdır. Araştırmanın örneklemini ise, bu illerde öğrenim gören toplam 373 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin 199'u Ankara, 174'ü ise Kırşehir il merkezinde öğrenim görmektedir. Araştırma kapsamındaki öğrencilere ait diğer bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere Ait Demografik Değişkenler

	N	%		N	%
İl			Cinsiyet		
Ankara	199	53	Kız	161	57
Kırşehir	174	47	Erkek	212	43
Toplam	373	100	Toplam	373	100
Anne Eğitim			Baba Eğitim		
İlkokul	172	46	İlkokul	103	27
Ortaokul	64	17	Ortaokul	77	21
Lise	92	25	Lise	125	34
Üniversite	45	12	Üniversite	68	18
Toplam	373	100	Toplam	373	100
Sınıf					
6. Sınıf	134	36			
7. Sınıf	128	34			
8. Sınıf	111	30			
Toplam	373	100			

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilere ait kişisel bilgiler bulunmaktadır. Bu bölümde öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, anne-baba eğitim durumları, birinci dönem karnelerindeki Türkçe dersi notu, geçtiğimiz yıl içindeki okudukları kitap sayısı ve günlük kitap okuma, televizyon izleme ve bilgisayar kullanma süreleri sorulmuştur. İkinci bölümü ise; Ersanlı ve Balcı tarafından geliştirilen ve üç boyuttan (zihinsel, duygusal, davranışsal) oluşan toplamda 45 maddelik “İletişim Becerileri” ölçeği oluşturmaktadır. Orijinalinde bu ölçek üniversite öğrencilerine yönelik geliştirildiği için tekrar ilköğretim öğrencileri ile pilot bir çalışma yapılmıştır. Pilot uygulama Kırşehir ilinde 6.,7. ve 8.sınıf, toplam 147 öğrenciye uygulanmış ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Güvenirlik analizi sonucu 11 maddenin ilköğretim öğrencileri tarafından anlaşılmadığı görülmüş ve bu 11 madde (3,4,5,9,23,24,27,32,35,37,42) ölçekten çıkarılmıştır. Ölçek son hali ile 34 maddeden oluşmaktadır. Güvenirlik kat sayısı ise.88 olarak hesaplanmıştır.

Turkish Studies

Verilerin Analizi

Veri toplama aracı ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Veri toplamak amacıyla kullanılan “İletişim Becerileri” ölçeğinde yer alan maddeler likert tipi ve beşli olarak derecelendirilmiştir. Dereceleme maddeleri; “her zaman”, “genellikle”, “bazen”, “nadiren”, “hiçbir zaman” şeklinde oluşturulmuştur. Yanıtlar “hiçbir zaman”dan “her zaman”a ve 1’den 5’e doğru sayısal değerler verilerek puanlanmıştır. Olumsuz maddeler ters çevrilerek kodlanmıştır. İletişim becerileri puanlarının öğrencilerin cinsiyetine ve öğrenim gördükleri illere göre farklılık gösterip göstermediğini hesaplamak için t testi (Independent Sample t Test); anne-baba eğitim durumu ve sınıf seviyesine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için de tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. Anlamli farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ise “Scheffe Çoklu Karşılaştırma Testi (Post-Hoc)” yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkçe ders notu, sahip oldukları kitap sayısı, günlük kitap okuma süreleri, televizyon izleme süreleri, günlük internet kullanma süreleri ile toplam puan arasındaki ilişki ise Pearson Correlation testi ile yapılmıştır. Son olarak ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyini belirlemek amacıyla 5 kategori belirlenmiştir. Bunlar:

- 1.....1,80 arası çok düşük
- 1,81.....2,60 arası düşük
- 2,61.....3,40 arası orta
- 3,41.....4,20 arası yüksek
- 4,21.....5,00 arası çok yüksek düzey olarak tespit edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

1. İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Becerileri Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların İl Değişkenine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ölçeği puanlarının il değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz örneklem için t testi yapılmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin İl Değişkenine Göre İletişim Becerileri İle İlgili t-Testi Analizi Sonuçları

Boyutlar	İl	\bar{X}	S	t	p
Zihinsel	Kırşehir	45,03	7,602	-1,749	,081
	Ankara	46,38	7,261		
Duygusal	Kırşehir	36,02	5,893	-3,553	,000
	Ankara	38,29	6,394		
Davranışsal	Kırşehir	44,41	6,783	-2,544	,011
	Ankara	46,22	6,935		
Toplam	Kırşehir	125,47	16,960	-2,967	,003
	Ankara	130,90	18,219		

Turkish Studies

İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri il değişkenine göre; duygusal boyutta [$t_{(372)} = -3,553$; $p < .05$], davranışsal boyutta [$t_{(372)} = -2,544$; $p < .05$] ve toplamda [$t_{(372)} = -2,967$; $p < .05$] anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu anlamlı farklılık Ankara'da bulunan öğrenciler lehinedir. Zihinsel boyutta [$t_{(372)} = -1,749$; $p > .05$] ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu bulguya göre zihinsel boyut hariç büyük şehirlerde öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin küçük şehirlerde öğrenim gören ilköğretim öğrencilerine göre iletişim becerilerinin daha iyi olduğu söylenebilir.

2. İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Becerileri Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Farklılığına İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ölçeği puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz örneklem için t testi yapılmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin İletişim Becerileri Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	\bar{x}	S	t	p
Zihinsel	Kız	47,43	6,490	-3,873	,000
	Erkek	44,47	7,868		
Duygusal	Kız	38,21	5,932	-2,642	,009
	Erkek	36,49	6,414		
Davranışsal	Kız	46,90	6,483	-3,780	,000
	Erkek	44,22	7,022		
Toplam	Kız	132,55	15,759	-4,029	,000
	Erkek	125,19	18,668		

Tablo 3'de görüldüğü gibi, ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri cinsiyet değişkenine göre; zihinsel boyutta [$t_{(372)} = -3,873$; $p < .05$], duygusal boyutta [$t_{(372)} = -2,642$; $p < .05$], davranışsal boyutta [$t_{(372)} = -3,780$; $p < .05$] ve toplamda [$t_{(372)} = -4,029$; $p < .05$] anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu anlamlı farklılık kız öğrenciler lehinedir. Bu bulguya göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre iletişim becerilerinin daha iyi olduğu söylenebilir.

3. İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Becerileri Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Sınıf Düzeyine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ölçeği puanlarının sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 4. Öğrencilerin İletişim Becerileri Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Sınıf	\bar{X}	S	F	p	Fark
Zihinsel	6.Sınıf (a)	47,58	7,073	8,029	,000	a-c
	7.Sınıf (b)	45,48	7,941			
	8.Sınıf (c)	43,85	6,798			
Duygusal	6.Sınıf (a)	37,69	6,279	2,587	,077	---

Turkish Studies

	7.Sınıf (b)	37,73	6,380			
	8.Sınıf (c)	36,10	6,005			
	6.Sınıf (a)	46,23	6,895			
Davranışsal	7.Sınıf (b)	46,21	7,053	6,705	,001	a-c
	8.Sınıf (c)	43,39	6,413			b-c
	6.Sınıf (a)	131,50	17,802			
Toplam	7.Sınıf (b)	129,42	17,973	6,895	,001	a-c
	8.Sınıf (c)	123,36	16,735			b-c

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin iletişim becerileri sınıf düzeyine göre zihinsel boyutta [$F_{(2-370)}= 8,029$; $p<.05$], davranışsal boyutta [$F_{(2-370)}= 6,705$; $p<.05$] ve toplamda [$F_{(2-370)}= 6,895$; $p<.05$] anlamlı bir farklılık göstermiştir. Anlamlı farklılığın hangi sınıflar arasında olduğunu belirlemek için yapılan “Scheffe” testine göre; zihinsel boyutta; altıncı sınıflar ile sekizinci sınıflar arasında, altıncı sınıflar lehine, davranışsal boyut ve toplamda; altıncı sınıflar ile sekizinci sınıflar arasında, altıncı sınıflar lehine yine yedinci sınıflar ile sekizinci sınıflar arasında yedinci sınıflar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Genel olarak sınıf seviyesi arttıkça iletişim becerileri ölçeğinden alınan puanın düştüğü görülmektedir. Bu bulguya göre 8. sınıf öğrencilerinin iletişim becerilerinin 6. ve 7. sınıf öğrencilerine göre düşük olduğu söylenebilir. 6. sınıf ve 7. sınıflarda iletişim becerileri puanları sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermese de 6. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin toplamda iletişim becerileri puan ortalaması 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre yüksek çıkması manidar bulunmuştur.

4. İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Becerileri Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Okul Öncesi Eğitim Alma Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ölçeği puanlarının okul öncesi eğitim alma durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz örneklem için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 5. Öğrencilerin İletişim Becerileri Puanlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumuna Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Okul Öncesi Eğitim	\bar{x}	S	t	p
Zihinsel	Evet	45,48	7,645	-,610	,542
	Hayır	45,96	7,290		
Duygusal	Evet	38,07	6,043	2,318	,021
	Hayır	36,57	6,362		
Davranışsal	Evet	45,64	7,066	,657	,512
	Hayır	45,17	6,804		
Toplam	Evet	129,21	18,310	,809	,419
	Hayır	127,70	17,455		

Tablo 5'e göre, İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri zihinsel boyutta [$t_{(372)} = -610$; $p > .05$], davranışsal boyutta [$t_{(372)} = ,657$; $p > .05$] ve toplamda [$t_{(372)} = ,809$; $p > .05$] okul öncesi eğitim alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri sadece duygusal boyutta [$t_{(372)} = 2,318$; $p < .05$] okul öncesi eğitim alan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu bulguya göre okul öncesi eğitim alan ilköğretim öğrencilerinin okul öncesi eğitim almayan ilköğretim öğrencilerine göre duygusal boyutta iletişim becerilerinin daha iyi olduğu söylenebilir.

5. İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Becerileri Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ölçeği puanlarının anne eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 6. Öğrencilerin İletişim Becerileri Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Anne Eğitim Durumu	\bar{X}	S	F	p	Fark
Zihinsel	İlkokul (a)	45,56	7,500	1,475	,221	---
	Ortaokul (b)	46,04	6,783			
	Lise (c)	44,94	8,314			
	Üniversite (d)	47,71	5,937			
Duygusal	İlkokul (a)	37,04	6,195	1,085	,356	---
	Ortaokul (b)	36,85	5,436			
	Lise (c)	37,09	6,835			
	Üniversite (d)	38,80	6,35			
Davranışsal	İlkokul (a)	44,45	6,910	3,094	,027	a-d
	Ortaokul (b)	45,90	6,023			
	Lise (c)	45,55	7,686			
	Üniversite (d)	47,82	5,886			
Toplam	İlkokul (a)	127,05	17,160	2,077	,103	---
	Ortaokul (b)	128,81	15,885			
	Lise (c)	127,59	20,605			
	Üniversite (d)	134,33	16,080			

Tablo 6'da görüldüğü üzere öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre iletişim becerileri sadece davranışsal boyutta [$F_{(2,370)} = 3,904$; $p < .05$] anlamlı farklılık göstermektedir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=44,45$) ile

annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=47,82$) arasında annesi üniversite mezunu olan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Zihinsel [$F_{(2-370)}=1,475$; $p>.05$], duygusal [$F_{(2-370)}=1,805$; $p>.05$] ve toplamda [$F_{(2-370)}=2,077$; $p>.05$] öğrencilerin iletişim becerileri anne eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu bulguya göre sadece davranışsal boyutta annesi üniversite mezunu olan ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin annesi ilkokul mezunu olan ilköğretim öğrencilerine göre daha iyi olduğu söylenebilir.

6. İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Becerileri Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ölçeği puanlarının baba eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 7. Öğrencilerin İletişim Becerileri Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Tek yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Baba Eğitim Durumu	\bar{X}	S	F	p	Fark
Zihinsel	İlkokul (a)	45,08	7,862	,878	,453	---
	Ortaokul (b)	45,32	6,983			
	Lise (c)	45,97	7,919			
	Üniversite (d)	46,83	6,311			
Duygusal	İlkokul (a)	36,42	6,074	3,367	,019	a-d
	Ortaokul (b)	35,92	6,263			b-c
	Lise (c)	38,00	6,038			b-d
	Üniversite (d)	38,52	6,611			
Davranışsal	İlkokul (a)	43,69	6,939	3,985	,008	a-d
	Ortaokul (b)	45,28	7,18			b-d
	Lise (c)	45,79	7,018			
	Üniversite (d)	47,27	5,843			
Toplam	İlkokul (a)	125,21	17,531	2,959	,032	a-d
	Ortaokul (b)	126,53	17,140			b-d
	Lise (c)	129,77	18,786			
	Üniversite (d)	132,64	16,396			

Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin iletişim becerileri baba eğitim durumuna göre duygusal boyutta [$F_{(2-370)}=3,367$; $p<.05$] davranışsal boyutta [$F_{(2-370)}=3,985$; $p<.05$] ve toplamda [$F_{(2-370)}=2,959$; $p<.05$] anlamlı bir farklılık göstermiştir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffé testi yapılmıştır. Buna göre duygusal boyutta; babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=36,42$) ile babası üniversite mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=38,52$) arasında babası

üniversite mezunu olan; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=35,92$) ile babası lise mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puanları ortalaması ($\bar{x}=38,00$) ve babası üniversite mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=38,52$) arasında babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Buna göre davranışsal boyutta; babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=43,69$) ile babası üniversite mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=47,27$) arasında babası üniversite mezunu olan; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=45,28$) ile babası üniversite mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=47,27$) arasında babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tüm boyutlarda ise; babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=125,21$) ile babası üniversite mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=132,64$) arasında babası üniversite mezunu olan; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=126,53$) ile babası üniversite mezunu olan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalaması ($\bar{x}=132,64$) arasında babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre zihinsel boyut hariç [$F_{(2-370)}=,878$; $p>.05$] tüm boyutlarda ve toplamda babası üniversite mezunu olan ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

7. İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersi Notları İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin birinci dönem Türkçe dersi notları ile iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için basit korelasyon yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 8. Öğrencilerin Türkçe Ders Notu ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişki

		Zihinsel	Duygusal	Davranışsal	Toplam
Türkçe	r	,135(**)	,243(**)	,233(**)	,232(**)
Ders	p	,009	,000	,000	,000
Notu	n	373	373	373	373

** $p<.01$

Tablo 8'de görüldüğü üzere öğrencilerin Türkçe dersi notu ile iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin Türkçe dersi notu ile zihinsel boyut ($r=,135$; $p<.01$); duygusal boyut ($r=,362$; $p<.01$); davranışsal boyut ($r=,233$; $p<.01$) ve toplam puan ($r=,232$; $p<.01$) arasında pozitif yönde düşük bir ilişki görülmektedir. Yani öğrencilerin Türkçe dersi notu arttıkça iletişim becerileri artmaktadır.

8. İlköğretim Öğrencilerinin Okudukları Kitap Sayısı İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin bir yıl içinde okudukları kitap sayısı ile iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için basit korelasyon yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Turkish Studies

Tablo 9. Öğrencilerin Kitap Okuma Sayısı İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişki

		Zihinsel	Duygusal	Davranışsal	Toplam
Kitap Okuma Sayısı	r	,565(**)	,691(**)	,884(**)	,818(**)
	p	,000	,000	,000	,000
	n	373	373	373	373

**p<.01

Tablo 9’da görüldüğü gibi, öğrencilerin kitap okuma sayısı ile iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kitap okuma sayısı ile zihinsel boyut ($r=,565;p<.01$); duygusal boyut ($r=,691;p<.01$); davranışsal boyut ($r=,884;p<.01$) ve toplam puan ($r=,818;p<.01$) arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki görülmektedir. Yani öğrencilerin okudukları kitap sayısı arttıkça iletişim becerileri de artmaktadır.

9. İlköğretim Öğrencilerinin Günlük Kitap Okuma Süreleri İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin günlük kitap okuma süreleri ile iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için basit korelasyon yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 10. Öğrencilerin Günlük Kitap Okuma Süreleri İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişki

		Zihinsel	Duygusal	Davranışsal	Toplam
Kitap Okuma Süreleri	r	,691(**)	,565(**)	,571(**)	,884(**)
	p	,000	,000	,000	,000
	n	373	373	373	373

**p<.01

Tablo 10’da görüldüğü gibi, öğrencilerin günlük olarak kitap okuma süreleri ile iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kitap okuma süresi ile; zihinsel boyut($r=,691;p<.01$), duygusal boyut ($r=,565;p<.01$), davranışsal boyut ($r=,571;p<.01$) ve toplam puan ($r=,884;p<.01$), arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki görülmektedir. Yani öğrencilerin kitap okuma süreleri arttıkça iletişim becerileri de artmaktadır.

10. İlköğretim Öğrencilerinin Günlük Televizyon İzleme Süreleri İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin günlük televizyon izleme süreleri ile iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için basit korelasyon yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 11. Öğrencilerin Günlük Televizyon İzleme Süresi ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişki

		Zihinsel	Duygusal	Davranışsal	Toplam
TV İzleme Süresi	r	-,250(**)	-,062	-,203(**)	-,205(**)
	p	,000	,230	,000	,000
	n	373	373	373	373

**p<.01

Turkish Studies

Tablo 11’de görüldüğü gibi, öğrencilerin günlük televizyon izleme süresi ile iletişim becerileri arasında negatif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Televizyon izleme süresi ile zihinsel boyut ($r=-,250;p<.01$); davranışsal boyut ($r=-,203;p<.01$); ve toplam puan ($r=-,205;p<.01$) arasında negatif yönde düşük bir ilişki görülmektedir. Yani öğrencilerin televizyon izleme süresi arttıkça iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puan düşmektedir. Televizyon izleme süresi ile duygusal boyut($r=-,062;p<.01$), arasında ise herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

11. İlköğretim Öğrencilerinin Günlük Bilgisayar Kullanma Süreleri İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin günlük bilgisayar kullanma süreleri ile iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için basit korelasyon yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 12. Öğrencilerin Günlük Bilgisayar Kullanma Süresi İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişki

	Zihinsel	Duygusal	Davranışsal	Toplam
Bilgisayar Kullanma Süresi				
r	-,197(**)	-,146(**)	-,132(**)	-,185(**)
p	,000	,005	,011	,000
n	373	373	373	373

**p<.01

Tablo 12’de görüldüğü gibi, öğrencilerin günlük bilgisayar kullanma ile iletişim becerileri arasında negatif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bilgisayar kullanma süresi ile zihinsel boyut ($r=-,197;p<.01$), duygusal boyut($r=-,146;p<.01$), davranışsal boyut ($r=-,132;p<.01$) ve toplam puan ($r=-,185;p<.01$), arasında negatif yönde düşük bir ilişki görülmektedir. Yani öğrencilerin bilgisayar kullanma süresi arttıkça iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puan da düşmektedir.

12. İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerini belirlemek için 5 kategori belirlenmiştir. Bu kategorilere göre ilköğretim öğrencilerinin iletişim beceri düzeyleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 13. İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyleri

İletişim Bec. Düzeyi	Çok Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	Çok Yüksek	X	S
Aralık	1-1,80	1,81-2,60	2,61-3,40	3,41-4,20	4,21-5,00		
f	-	7	78	205	83	3,77	,734
%	-	1,9	20,9	55	22,2		

Tablo 13’ de görüldüğü gibi 1-1,80 puan aralığına giren öğrenci bulunmamaktadır. 1,81-2,60 puan aralığına giren öğrencilerin oranı % 1,9 (7), 2,61-3,40 puan aralığına giren öğrencilerin oranı % 20,9 (78), 3,41-4,20 puan aralığına giren öğrencilerin oranı % 55 (205) ve 4,21-5,00 puan aralığına giren öğrencilerin oranı ise % 22,2 (83)’dir. İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması ise ($\bar{X}=3,77$) bulunmuştur. Bu değere bakıldığında ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Sonuçlar

Bu araştırmanın sonucunda;

- Başkent ve büyük şehir olan Ankara'da öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin duygusal, davranışsal boyutta ve toplamda; küçük ve sosyal imkânların daha az olduğu Kırşehir ilinde öğrenim gören ilköğretim öğrencilerine göre daha iyi olduğu,
- Kız öğrencilerin tüm boyutlarda ve toplamda erkek öğrencilere göre iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu,
- Öğrencilerin öğrenim görmekte olduğu sınıf düzeyi yükseldikçe ergenlik dönemine giren Senemoğlu (2009) ve kimlik arayışı içinde bocalamaya başlayan ve akran grupları istediği için anti-sosyal davranışlar gösterebilen 8. sınıf öğrencilerinin zihinsel, davranışsal boyutta ve toplamda iletişim becerilerinin 6. sınıfa göre daha düşük olduğu,
- Toplumsallaşma sürecine, okul öncesi eğitim alarak erken başlayan öğrencilerin duygusal boyutta iletişim becerilerinin okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu,
- Anne ve baba eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin iletişim becerilerinin de yükseldiği,
- Türkçe dersinde başarılı olan öğrencilerin iletişim becerilerinin de yüksek olduğu,
- Öğrencilerin okudukları kitap sayısı ve günlük kitap okuma süresi arttıkça iletişim becerilerinin de arttığı buna karşın öğrencilerin günlük televizyon izleme süresi ve günlük bilgisayar ve internet kullanma süresi arttıkça da iletişim becerilerinin azaldığı,
- İlköğretim öğrencilerinin genel olarak iletişim becerilerinin yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilmiştir:

Öneriler

- Öğretmenlerin derslerde öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri ortamları oluşturmaları,
- Öğrencilerin daha fazla kitap okuması için teşvik edilmesi,
- Ebeveynlerin çocuklarının TV ve bilgisayar başında çok fazla zaman geçirmelerine izin vermemesi,
- Çocukların mümkün olduğu kadar erken yaşta okul öncesi eğitime başlatılması,
- Öğretmenlerin öğrencilerinde dinleme becerilerini geliştirecek sınıf içi etkinliklere daha çok yer vermesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Y. (1978). Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri, Ankara: Doğan Basımevi.
- ATA, B. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, (Edt: Cemil Öztürk), Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi, Ankara: Pegem Akademi.

- ARLI, M. ve NAZİK, M. H. (2001). Bilimsel Araştırmaya Giriş, Ankara: Gazi Kitabevi.
- AYDIN, A. (2010). Yaşadığımız Dünya (Psikoloji, Sosyoloji, Siyaset Bilim ve Felsefe Üzerine Denemeler), Ankara: Pegem Akademi.
- BACANLI, H. (2008) Sosyal Beceri Eğitimi, Ankara: Asal Yayınları.
- BOLAT, S. (1996) “Eğitim Öğretimde İletişim: Hacettepe Eğitim Fakültesi Uygulaması” Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi, 12, 75-78.
- COHEN, L., Manion, L. ve MORRISON, K. (2000). Research Methods in Education. London: Routledge/Falmer, Taylor ve Francis Group.
- ÇİLENTİ, K. (1978). Eğitim Teknolojisi ve Eğitim Araçları Merkezleri, Ankara.
- ÇİLENTİ, K. (1988). Eğitim Teknolojisi ve Öğretim, Ankara: Yargıcı Matbaası.
- ÇUBUKÇU, Z. ve GÜLTEKİN, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler *bilig*, Bahar, 37, 155-174.
- ERGÜN, M. (2009). Eğitim Felsefesi, Ankara: Pegem Akademi,
- ERSANLI, K. ve BALCI, S. (1998), İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Eylül, 10 (2), s.7-12.
- GÖMLEKSİZ, M.N. ve KAN, A.Ü. (2007). Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Araştırma, İletişim ve Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerilerini Kazandırmadaki Etkililik Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği), *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (2), 135-162.
- İEC (1998). İEC Reference Manual For Health Programme Managers. Zimbabwe National Family Planing Council, (http://www.dorluk.de/hp/iec_manual.pdf), Erişim Tarihi: 03.05.2012.
- KARASAR, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayınları.
- MCMILLAN, J. H. (2000). Educational Research Fundamentals for the Consumer. USA: Longman.
- MEB. (2005) İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara.
- ÖZKILIÇ, R. (2009). İletişim, (Edt: Mustafa Sarıtaş), Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı,, Ankara: A Pegem Akademi.
- SENEMOĞLU, N. (2009). Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Ankara: Pegem Akademi.
- TEKİN, H. (1980). Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisi Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi, Ankara: Mars Matbaası.
- TOLAN, B. (1978). Toplum Bilimlerine Giriş, Ankara: Kalite Matbaası.
- YEŞİLTAŞ, E. (2009). II. Dünya Savaşı Sonrasında Dünya'da Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme, (Edt: Bahri Ata), Bilim Teknoloji.